

HALV GUDERNE

Bodil Johanne Jørgensen

HALV GUDERNE

Bodil Johanne Jørgensen

ERINDRINGSROMAN

1

Julen 1971

Kære ansatte.

Jeg opfordrer dig til at tage p-piller. Hvis du ikke gør det, så følg den sikre metode. Undgå at have sex med mænd. Jeg ønsker ikke at have kvinder ansat, der skal på barsel.

God jul

Kærlig hilsen

Din chef

Sådan lød det julekort, jeg det år fik fra min chef. Skrevet med hans sorte Mont Blanc fyldepen. Holgersen brugte altid fyldepen til underskrifter og vigtige breve. Kvinderne fik hver et håndskrevet julekort fra chefen. Sammen med julekortet fik vi en æske Anthon Berg fyldte chokolader. De mandlige revisorer fik ingen julekort. Det var første gang, chefen skrev julekort til de kvindelige ansatte. Julekortene fik vi den dag, hvor vi holdt julefrokost. Før julefrokosten drak vi gløgg af store, hvide plastickrus med masser af stærk alkohol. Så meget, at jeg følte mig beruset af bare et enkelt krus.

Mændene undrede sig over, at de ikke fik julekort, og sagde, at chefen var skør. Kvinderne grinede bare, når chefen gjorde noget sært. Det gjorde han tit.

Jeg var enogtyve år gammel og var ansat i et revisionsfirma, hvor vi var godt tredive medarbejdere. Alle arbejdede med regnskab og revision. Hver måned fyrede Holgersen mindst et par stykker. I begyndelsen undrede jeg mig over alle dem, der rejste, indtil det gik op for mig, at de blev fyret. Chefen var tit humørsyg. Lunten var kort, hvis nogen havde lavet en fejl. Man kunne blive fyret for småting.

”Det er min måde at opretholde ro og orden på,” sagde han. Ingen sagde ham imod.

Jeg var skrivestueleder for fem kvinder på skrivestuen. Alle var hurtige på tasterne.

Vi skrev på røde og sorte IBM-skrivemaskiner. Vi sad på rad og række og skrev koncentreret for lukkede døre. Skrivemaskinerne larmede. Jeg knækkede tit en negl eller to, fordi jeg skrev så hurtigt. Eller neglene flækkede, når jeg skiftede farvebånd. Flossede negle var et problem for de fleste af os.

Vi arbejdede også med et stort, larmende skrummel af en spritduplikator med stencils. Stencils i to lag, hvor det nederste lag var mørkeblåt kalkerpapir, som smittede af på fingrene og tøjet, hvis vi ikke var omhyggelige nok. Tryksværten var vanskelig at vaske af. Vi skrev på skrivemaskinerne og kopierede de maskinskrevne sider over på en stencil, som vi med håndsving kørte igennem stencilmaskinen op til halvtreds gange. Kopimetoden fra stencils brugte vi, fordi det var dyrere at kopiere på kopimaskinen. Chefen kopierede aldrig selv noget. Det gjorde hans sekretær, som altid brugte kopimaskinen.

Det var sikkert sundhedsskadeligt med tryksværten på grund af farvestofferne. Men det var længe før den tid, hvor man gik op i den slags.

På den måde producerede vi over ét tusinde regnskaber hver sæson fra jul til maj.

Statusperioden hed det. Når vi havde spildtid, skrev vi leje-

kontrakter. Det var lejekontrakter til de nye lejligheder i Grøft-højparken i Viby, syd for Århus.

Der var så travlt i revisionsfirmaet, at vi ofte arbejdede til langt ud på natten. Bybusserne var for længst holdt op med at køre. Ofte måtte jeg tage en taxa klokken halv tre om natten fra Rundhøj Allé i Højbjerg hjem til Kirkevænget i Tranbjerg. Var klokken over to om natten, når vi var færdige med arbejdet, betalte chefen for taxaen. Ellers betalte vi selv. Chefen regnede med, at vi mødte igen klokken otte næste morgen. Det gjorde vi også uden problemer.

Når jeg kom sent hjem til min kælderlejlighed i Tranbjerg, kastede jeg mig bare omkuld på sengen og sov. Men jeg havde en jævnaldrende kollega, Lissy hed hun. Hun tog tit videre med en taxa eller den sidste bybus ind til bylivet. Min kollega fortalte om nattelivet i Århus og om de mange mænd, hun mødte. Hun forstod at nyde sin ungdom. Hun var bypige. Jeg kom fra landet, hvor der var andre normer. Lissy gjorde meget, som jeg slet ikke turde. Samtidig med at hun passede sit arbejde, festede hun tit igennem eksempelvis på natklubben Den Blå Fugl. Hun kunne være træt eller påvirket af alkohol.

”Jeg har kvalme og skal brække mig,” sagde hun, når hun gik ud på toilettet og kastede op, fordi hun havde tømmermænd.

Men hun fortsatte altid arbejdet. Lissy var ligesom jeg pligt-opfyldende og flittig.

For mig var arbejdet nok. Jeg var dødtæt, når jeg kom hjem til min kælderlejlighed midt om natten.

Vækkeuret ringede hver morgen et kvarter før, jeg skulle med bussen henne fra hjørnet af villavejen. Jeg sprang ud af sengen med det samme. Nåede både at børste tænder, rede mit lange lyse hår og de fleste dage et kort brusebad. Trak hurtigt en kjole over hovedet og tog så frakken over armen på vej ud ad døren, inden jeg løb i fuldt firspring de femhundred meter, der var hen til busstoppestedet på hjørnet af ve-

jen. Buschaufførerne kendte mig og ventede på mig, hvis de kunne se, at jeg kom spænende.

Holgersen, som var indehaver af firmaet, var en meget karismatisk revisor. Han var høj, slank og med karseklippet hår. Han gik altid med hvid skjorte. En kortærmet hvid undertrøje indenunder og pæne, grå nypressede bukser. En pæn mand omkring de fyrre år. Han bevægede sig på kanten af loven i sit job. Det vidste jeg heldigvis ikke noget om. Jeg syntes bare, at chefen var kreativt tænkende, skarp og sær. Somme tider nærmest barnlig i sin adfærd. Han kunne også være arrogant og uforskammet over for dem, han ikke brød sig om. Eller hvis de var på vej ud af firmaet, fordi de var blevet fyret.

Det med lejekontrakterne vidste jeg godt var lige på "kanten." En revisor måtte dengang ikke investere i udlejnings-ejendomme og leje dem ud erhvervsmæssigt. Det gjorde Holgersen og tjente mange penge på det.

Det var først senere, det gik op for mig, at manden var kriminel, da jeg læste i avisen, at han var blevet dømt i en sag om økonomisk kriminalitet.

Holgersen havde et stort forbrug af personlige sekretærer. Deres kærester eller mænd ville ikke altid finde sig i alt det "overarbejde," de havde. Derfor var der mange af dem, som selv sagde op efter kort tids ansættelse. Man skulle være smuk og lyshåret for at blive ansat som hans sekretær. Vi var alle smukke og lyshårede.

Hver dag, cirka hver anden time, gik Holgersen igennem skrivestuen og forkontoret ud på toilettet, der lå uden for på fællesgangen i kontorfællesskabet, med sin tandbørste og en stor tube Colgate tandpasta i hånden. Han børstede sine tænder mange gange i løbet af arbejdsdagen.

Chefen kunne også finde på at kalde pigerne ind på sit kontor og bede os om at vende stikkene om til arkitektlamperne over skrivebordene.

"For at undgå kortslutning," sagde han.

Når det lignede og tordnede, opførte han sig hektisk og sært. Han gik uroligt rundt på kontorerne.

"Er I også bange i tordenvejr?" spurgte Holgersen.

"Nej, det er vi ikke."

Vi var ikke bange.

"Alle kvinder er bange i tordenvejr og bange for mus. Er I da heller ikke bange for mus? Det er min kone."

"Nej, det er vi ikke."

Holgersen så på os, som om han ikke troede på os.

Måske var det for at kigge på os, der, uanset om det var sommer eller vinter, var klædt i super lårkorte kjoler, når vi blev sat til at gøre de underligste ting for chefen. Ofte skulle vi hente bilag og papirer, som lå på den øverste reolhylde inde på hans kontor. Eller vi skulle åbne vinduet for at lufte ud efter en kunde. Der var rygeforbud i firmaet. Holgersen havde allergi og kunne ikke tåle cigaretrøg. Det var usædvanligt, at man ikke måtte ryge. Det gjorde man på stort set alle arbejdspladser.

Chefens kontormøbler var i mørkt mahogni, og reolerne var fyldt med faglitteraturlægger. Især Karnovs Lovsamling benyttede han flittigt. På en af hylderne stod en gammel sort Corona skrivemaskine og en stor, tung mørkebrun Victor regnemaskine til pynt og mindede om en arbejdsplads i 1950'erne. Chefens og sekretærens kontorer havde gråmelerede gulvtæpper. I de andre kontorer var der mørkegrønt nålefil i firkanter på gulvene. Tæpperne var lavet af nylon og gav meget statisk elektricitet fra sig, hvilket var et problem, for jeg fik hele tiden stød ved kopimaskinen, når jeg rørte ved den. For at afbøde på det tog jeg et viskelæder i hånden for at aflede elektriciteten.

"Har du nylonundertøj på?" spurgte min chef.

Jeg følte hans spørgsmål om mit undertøj grænseoverskridende. Når det kun var mig, der havde problemer med gni-

sterne, måtte det være, fordi jeg havde syntetisk undertøj på, mente han. Jeg havde almindelige bomuldstrusser og BH på. Men jeg er sensitiv og mærker statisk elektricitet mere end de fleste.

Holgelsen kunne også sommetider finde på at beskyldes os for at have taget hans madkasse, hvis han ikke kunne finde den i køleskabet, når det blev frokostpause.

”Hvem har stjålet min madkasse?” råbte Holgelsen.

Han fandt den næsten altid, men det skete, at han i arrigskab spiste en andens madpakke. Han havde sikkert bare glemt sin derhjemme, men det tog han sig ikke af. Ingen turde sige noget, hvis det var deres rugbrødsklemmer, som blev spist. Chefen glædede sig blot over, at indholdet var anderledes end de rugbrødsmadder, som hans hjemmegående kone smurte.

”Lækkert!” eller ”Der er for meget remoulade på kødpølsen,” kunne han sige om en af kollegernes madpakke. Til frokost spiste han hver dag to hele rugbrødsstykker og drak en appelsinvand dertil. Appelsinvanden fik ham til at bøvs.

På trods af chefens grænseoverskridende adfærd og det pressede arbejdsliv var jeg glad for jobbet. Det var den indre rejse, som var vigtig for mig. Jeg ville arbejde mig ud af problemerne.

En god arbejdsdag var, når jeg nåede at skrive otte-ti regnskaber og var koncentreret og ikke blev forstyrret. Skrivestuen var sidste instans. Regnskabskladderne til renskrivning fik vi tit i sidste time. Nogle gange blev de færdigskrevne regnskaber afleveret personligt på et af de fire skattekontorer i Århus, eller kunderne hentede dem. For sen aflevering kostede store bøder.

Vi arbejdede hurtigt uden pauser eller snak med hinanden. Pauser var spildtid. Jeg holdt kun et kvarters frokostpause, hvor jeg som regel spiste en lille yoghurt, som jeg købte i Rundhøj Centeret. I det hele taget var der ingen smalltalk på

den arbejdsplads. Alle arbejdede med næsen i papirerne hele dagen.

I firmaet kaldte nogle chefen for *vores far*. Nogle kaldte ham *skør*. Andre omtalte ham som *Gud*, fordi han bestemte så meget og fyldte meget i hverdagen. Alle havde en mening om chefen, som havde en stærk udstråling og var en personlighed.

Hver dag var en oplevelse. Der skete altid noget uforudsigeligt. Nogle blev fyret, mens andre fik en skideballe eller blev latterliggjort. Det var en del af kulturen. De fleste var bange for Holgersen. Det var jeg ikke. Jeg var hurtig på skrivemaskinen og havde logisk sans. Det var det, der var brug for, så jeg var ikke bange for at blive fyret. Men jeg indså nødvendigheden af at komme videre med mere uddannelse, hvis jeg ville forandre mit liv og selv bestemme over det. Jeg længtes efter et job, hvor jeg havde større indflydelse end at være skrivestueleder. Jeg ville selvfølgelig også gerne have et job, hvor jeg fik en bedre løn.

*

Min kælderlejlighed var fugtig. Der var en klam indelukket lugt. Stuegulvet var af gråt linoleum. Midt på gulvet var en samling, hvorigennem der piblede brunt vand. Når det blev for slemt, hvis der lå vand ud over det meste af gulvet, løftede jeg det gråmelerede ryatæppe, som dækkede samlingen, og tørrede vandet op med en gulvklud. Et par gange om ugen. Der var ingen udluftning. Vinduerne kunne ikke åbnes. Der var ingen. Man kom ind i stuen ad en lang smal kældergang med cementgulv og døre og værelser til begge sider.

Det var et nybygget klassisk 1970'er murermesterhus med kælder under hele huset. Udover stuen havde jeg adgang til et lille badeværelse med bruseniche og en håndvask samt et lille tekøkken med to kogeplader.

Fugten og vandet i stuen stod på i en længere periode, inden ejeren af huset fandt ud af, at fundamentet under hans nybyggede hus var utæt. Udlejeren var muremester, og han reparerede selv skaden over en weekend. Det må have været den klamme kælderlugt, der fik ham til at reparere gulvet. Vi talte ikke om det. Han og hustruen boede i stueetagen ovenover. En weekend, jeg kom tilbage, havde han udbedret skaden.

Huslejen var to hundrede kroner om måneden inklusiv forbrug. Jeg prioriterede at spare op af min løn. Derfor boede jeg billigt.

Udlejeren tilbød compensation for fugten i form af et par ekstra værelser i kælderen til den samme husleje. Dem havde jeg ikke brug for, selvom han sagde:

”Du har mange ting i den lille stue. Ville det ikke være rart for dig med lidt mere plads?”

I værelset havde jeg en mørkerød sovesofa, et fyrretræssofabord, som stod overfor sofaen, to teaktræslænestole betrukket med blåternet stof, der stod på skrå ved hver ende af sofabordet, en gammel lilla malet kommode, som jeg havde arvet fra min farmor, til strømper og undertøj, og hvidmalede bogreoler fra Trævarehuset. På reolerne stod bøger fra bogklubben Union. Reolerne var anskaffet og malet, da jeg flyttede ind. I værelset var også et græsgrønt indbygget klædeskab, som jeg havde fyldt helt op med tøj. Især havde jeg mange korte kjoler i flotte kulører og mønstre, men enkle i snittet. A-kjoler.

Nipsting havde jeg også. Orange og brune keramiske vaser stod til pynt ovenpå reolerne og tre små brune keramiske pindsvin.

Kælderlejligheden blev aldrig noget egentligt hjem, for jeg stod op og tog på arbejde lidt over klokken syv om morgenen og var først hjemme ved sekstiden de fleste dage.

I weekenden var jeg aldrig i lejligheden. Da var jeg sammen med min kæreste, som hentede mig i sin blå Volvo 544

om fredagen efter arbejdstid og kørte mig tilbage igen søndag aften. Ham havde jeg kendt et par år. Vi var for det meste kun sammen i weekenderne, hvor vi festede og dansede meget. På diskoteker eller til popboller på landet, i forsamlingshusene, hvor de unge mødtes for at danse, drikke øl og more sig. Jeg elskede at danse.

Murermesteren emigrerede med sin familie til New Zealand, og i stedet for at finde et nyt sted at bo passede det med, at jeg sagde mit job op og flyttede.

Ligesom kældereren var mit personlige fundament stadigvæk usikkert.

Den personlige udvikling var pakket væk i arbejde og lidt sjov i weekenden. Det var en slags zombietid, hvor jeg ikke tog stilling til så meget, men bare flød med. Arbejdet var utilfredsstillende på langt sigt.

Efter halvandet års ansættelse sagde jeg selv op.

Jeg følte mig som en slags turist i det miljø.

Da jeg sagde min stilling op, sagde Holgersen:

”Det var da ærgerligt, for jeg ville gerne have dig med på en revisionsopgave i Tyskland. Så kunne vi bo på hotel sammen,” hvilket jeg takkede nej til.

Holgersen holdt en kort pause og sagde:

”Nå, men OK. Jeg forstår godt, at du har faglige ambitioner, og at du skal videre.”

Mange revisionsfirmaer sagde nej tak til at ansætte kvinder. Kun til sekretærarbejdet kunne man bruge kvinderne. Jeg ville videre. Det var en udfordring at finde en arbejdsplads, hvor man kunne uddanne sig til revisor.

”Mandlig revisor søges. Gerne mellem 28 og 42 år gammel,” skrev man tit i stillingsannoncerne i avisen dengang.

Kvinderne var sekretærer, bogholdere eller kontomedarbejdere i revisionsfirmaerne. Jeg ville være revisor og ikke nøjes med et typisk kvindejob.